

Лункина Татьяна Ивановна	к.э.н., доцент кафедры финансов Николаевский национальный аграрный университет	Тел. 0679636126 lunkina_tanya@mail.ru г. Николаев, ул. Парижской Коммуны, 9 инд. 54020
--------------------------	---	---

***Лункина Т.И.* РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ**

Исследовано современное состояние экономики Украины на современном этапе. Проанализированы основные индикаторы развития страны и рассмотрен рейтинг страны по сравнению с другими странами мира за разными аспектами развития. Выяснено, что в течение 2007-2012 лет Украина демонстрирует позитивную динамику развития. На региональном уровне по всем позициям лидирующее место занимает г. Киев, где наблюдается минимальный уровень безработицы и больше всего приходится инвестиций в данный регион. Относительно производства сельскохозяйственной продукции, то в 2012 году Украина находится на первом месте в мире по производству семян подсолнуха и на втором месте по производству ячменя.

***Лункина Т.И.* РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН**

Досліджено сучасний стан економіки України на сучасному етапі. Проаналізовано основні індикатори розвитку країни та розглянуто рейтинг країни в порівнянні з іншими країнами світу за різними аспектами розвитку. З'ясовано, що протягом 2007-2012 років Україна демонструє позитивну динаміку розвитку. На регіональному рівні по всіх позиціях лідируюче місце займає м. Київ, де спостерігається мінімальний рівень безробіття та найбільше припадає інвестицій в даний регіон. Щодо виробництва сільськогосподарської продукції, то у 2012 році Україна знаходиться на першому місці у світі по виробництву насіння соняшника та на другому місці по виробництву ячменю.

***Lunkina T.* DEVELOPMENT OF ECONOMY OF UKRAINE: THE MODERN STATE**

The modern state of economy of Ukraine is investigational on the modern stage. The basic indicators of development of country are analyzed and rating of country is considered as compared to other countries of the world after the different aspects of development. It is found out, that during 2007-2012 years Ukraine demonstrates the positive dynamics of development. At regional level on all positions a leading place occupies Kyiv, where a minimum unemployment rate is and most is investments in this region. In relation to the production of agricultural goods, then in 2012 years Ukraine is on the first place in the world on the production of seed of sunflower and on the second place on the production of barley.

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН

Лункіна Т.І.

Досліджено сучасний стан економіки України, проаналізовано основні індикатори розвитку країни та розглянуто рейтинг країни в порівнянні з іншими країнами світу за різними аспектами розвитку на регіональному рівні.

Ключові слова: економіка України, рівень безробіття, рівень інфляції, ВВП, ВРП, інвестиції, макроекономічні показники.

Постановка проблеми. В останні десятиріччя у світі відбувся перехід до динамічних конкурентних переваг в зовнішній торгівлі, за яких в конкурентній боротьбі здобувають вигідне для себе місце у світовому поділі праці не галузь чи компанія, які мають дешевші виробничі ресурси, а ті, щодо яких створено найбільш сприятливі умови для розвитку.

За територією і чисельністю населення Україна входить в число найбільших країн Європи. Дві третини України складають родючі чорноземи. Вона багата кам'яним вугіллям Донбасу, залізними й марганцевими рудами Придніпров'я, мрамуром Закарпаття й Житомирщини. Більше 1700 найменувань корисних копалин міститься в її надрах. Україна має потужну горну й кольорову металургію, електроенергетику, практично всі сучасні галузі машинобудування, включаючи й космічну, розвинуту харчову й легку промисловість, необхідні умови для розвитку інтенсивного й високорозвинутого сільського господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням вищенаведеної проблеми займалися такі науковці як: М. Зубець, П. Руснак, І.Н. Топіха, П.Т. Саблук, Н.М. Сіренко, І.І. Червен та інші. Хоча в науковій літературі існує велика кількість публікацій щодо напрямів розвитку економіки України, проте дана проблема потребує більш детального аналізу, так як економічні відносини перебувають в постійному взаємозв'язку і русі.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження основних тенденцій розвитку економіки на сучасному етапі функціонування.

Виклад основного матеріалу. Макроекономічні параметри України протягом 2010-2012 рр. залишалися сприятливими, так протягом 2010 – 2011 років реальний ВВП зріс на 9,5%, подолавши більше половини від кризового падіння; дефіцит бюджету за підсумками 2011 року становив прогностичні 2,7% ВВП року (проти 4% ВВП у Єврозоні, 8,9% у Японії та 10% ВВП у США); а інфляція з її 4,6% за підсумками 2011 року була нижчою тільки у дефляційному 2002 році. Проте на початку 2012 році темпи зростання значно вповільнилися, тому за таких умов в 2012 р. не було досягнуто докризового рівня 2007 року, в той час, як світова економіка його суттєво перевищує.

Для того, щоб дослідити Валовий внутрішній продукт по окремих країнах світу та в Україні варто звернути увагу на таблицю 1.

Таблиця 1

Валовий внутрішній продукт по окремих країнах та регіонах світу
у 2007-2012 роках

Країни	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 Індекс ВВП (2007=100%)
	% до попереднього року						
РФ	8,5	5,2	- 7,8	4,3	4,3	3,7	109,4
США	1,9	- 0,3	- 3,5	2,4	1,8	2,2	102,5
Світ	5,4	2,8	- 0,6	5,1	3,8	3,3	115,2
Єврозона	3,0	0,4	- 4,3	2,0	1,4	-0,4	99,0
ЄС	3,4	0,5	- 4,2	2,1	1,6	-0,2	99,7
Україна	7,9	2,3	- 14,8	4,1	5,2	0,2	95,6

Джерело: [1]

Аналізуючи дану таблицю варто відмітити, що протягом зазначеного періоду найбільше зростання ВВП спостерігається у Російській Федерації, хоча в порівнянні 2012 рік з 2007 роком, то відбулося зниження даного показника майже 2,3 раза. Країни Єврозони та ЄС у 2012 році демонструють зниження ВВП в порівнянні з попереднім роком. В Україні простежується незначне підвищення даного показника у 2012 році в порівнянні з 2007 роком всього на 0,2 в. п., хоча динаміка є незначною, але позитивною.

Досить вагомий вплив на імідж країни в сучасному світі становлять різноманітні рейтинги щодо економічного, соціального та політичного стану в країні.

Так, у рейтингу легкості ведення бізнесу (Doing Business), що складається Світовим Банком Україна покращила свою загальну позицію на 15 одиниць (зі 152 місця у 2001 році до 137 місця у 2012 році) – це найкращий показник для України за усі роки існування рейтингу. Але детальний аналіз складових показників свідчить, що ключові проблеми, визначені у Програмі економічних реформ, залишаються невирішеними. Так, Україна на 66 позицій покращила процедури початку підприємницької діяльності, на 18 позицій покращилося податкове адміністрування. Але одночасно показник захисту прав інвесторів погіршився на 3 позиції. Ці висновки підтверджує і Європейська Бізнес Асоціація, яка погіршила оцінку рейтингу інвестиційної привабливості України з 3,4 у I кварталі 2011 року (найвищий показник) до 2,14 за результатами III кварталу 2012 року.

Найбільш об'єктивним індикатором незадовільного стану справ з вітчизняним бізнес-кліматом є обсяги прямих іноземних інвестицій. Приріст прямих іноземних інвестицій в Україну у вигляді акціонерного капіталу у січні-вересні 2012 року склав 2,6 млрд дол. США, що майже на третину (на 29,4%) менше, ніж за аналогічний період 2011 року. У III

кварталі 2012 року інвестиції збільшилися всього на 247,1 млн дол. США – це в п'ять разів менше, ніж за той же час минулого року (1,26 млрд дол. США) [1].

ПРООН – глобальна мережа ООН з питань розвитку, яка активно виступає за зміни і залучає країни до знань, досвіду і ресурсів, допомагаючи людям будувати краще життя.

Доповідь про розвиток людини – це щорічна незалежна публікація Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй, яка дозволяє по-новому поглянути на деякі найбільш актуальні виклики, що стоять перед людством. Доповідь містить дані про рівень життя і соціальну захищеність жителів різних країн, показники здоров'я, рівень освіти та культурного розвитку населення, стан злочинності, охорону природного навколишнього середовища, участь людей в прийнятті рішень та інші. Як повідомляє Центр новин ООН Україна посіла 78-е місце в переліку країн з високим рівнем людського життя із 193 країн. Білорусія, Росія, Казахстан займають 50-е, 55-е й 69-е місце відповідно. В даному списку також Грузія – 72-е місце, Азейбарджан (82-е), Армєнія (87-е). В п'ятірку країн з найбільш високим рівнем людського розвитку ввійшли Норвегія, Австралія, США, Нідерланди та Німеччина. В кінці списку опинилися такі країни як: Нігер, Демократична республіка Конго, Мозамбік, Чад та Буркіна-Фасо – країни з найнижчим рівнем людського розвитку (в даній групі 44 країни) [3].

Рейтинги конкурентоспроможності засновані на комбінації загальнодоступних статистичних даних і результатів опитування керівників компаній – великого щорічного дослідження, яке проводиться Всесвітнім економічним форумом спільно з мережею партнерських організацій, – провідних дослідницьких інститутів і компаній в країнах, що аналізуються в звіті.

Індекс конкурентоспроможності оцінює здатність країн забезпечити високий рівень добробуту своїх громадян. Що в першу чергу залежить від того, наскільки ефективно країна використовує ресурси, які має в розпорядженні. При цьому, для підтримки рівня життя в умовах вільного ринку, як правило, потрібне постійне підвищення продуктивності праці і якості товарів, послуг. В рейтингу Глобального індексу конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index 2012-2013), який щорічно складається аналітичною групою Всесвітнього економічного форуму Україна зайняла 74-е місце з 144-х країн. Україна набрала 4,14 балу і зайняла 74-е місце, піднявшись на 8 позицій в порівнянні з попереднім періодом. Вона випереджає Уругвай (75-е місце) і В'єтнам (76), але поступається Чорногорії (73) і Чехословаччині (72).

Перші місця в рейтингу зберегли Швейцарія (1) і Сінгапур (2). Фінляндія піднялася на одну сходинку і зайняла 3-є місце. А ось, Швеція, навпаки опустилася на 4-є місце. У першій десятці також Голландія (5), Німеччина (6), США (7), Великобританія (8), Гонконг

(9) і Японія (10). Замикають рейтинг конкурентоспроможності Гаїті (142), Сьєра Леоне (143) і Бурунді (144-е місце). Росія зайняла 67-е місце, опустившись на одну позицію. Казахстан залишився на 51- місці, а Білорусь до рейтингу не увійшла [5].

В Україні щодо регіонального поділу виділяють 24 області та окремо АРК. Різні регіони України не однакові з економічної точки зору. Вони відрізняються за структурою економіки – на сході країни домінує промислове виробництво, у Криму й Карпатах туризм, а у великих містах головну роль відіграє сектор послуг.

Різняться й обсяги економік регіонів. Так, наприклад, валовий регіональний продукт (ВРП) Києва більш, ніж вдесятеро перевищує ВРП Хмельницької, Закарпатської або Волинської областей. Відрізняється інвестиційна привабливість регіонів, рівні безробіття, тобто регіони України мають різні рівні розвитку.

На нашу думку, для більш детального аналізу розвитку регіонів України необхідно виокремити основні показники, які характеризують рівень розвитку регіонів:

1. Валовий регіональний продукт (ВРП) на душу населення. Цей показник дозволяє оцінити продуктивність економіки регіону, а також її обсяг у перерахуванні на одного мешканця.
2. Динаміка ВРП в 2007-2010 роках. Динаміка ВРП після кризи дає уявлення про стійкість економіки регіону до кризових явищ і про надійність місцевої економічної моделі.
3. Зайнятість на малих підприємствах на 100 людей населення. Малі підприємства - ключова ланка в сучасній економіці. Вони мають принципове значення для якості економічного росту і є важливим джерелом зайнятості в регіоні. Відповідно, їхня кількість щодо населення регіону дає уявлення про те, наскільки якісно цей регіон розвивається.
4. Рівень безробіття. Чим повніше економіка використовує наявні ресурси, у тому числі, людські, тим вона ефективніша. Високе безробіття означає, що велика кількість потенційних працівників залишаються не задіяними в продуктивній діяльності. Низька - що, навпаки, люди знаходять собі застосування і їх можливості не витрачаються даром.
5. Валове нагромадження основного капіталу на душу населення з 2005 по 2011 роки. Нагромадження основного капіталу – інвестиції, показує інвестиційну привабливість регіону (табл.1).

З наведених даних, видно, що майже по всіх позиціях лідируюче місце займає м. Київ, це зрозуміло, адже це столиця і звичайно тут мінімальний рівень безробіття та й

найбільше припадає інвестицій в даний регіон, хоча щодо ВРП на душу населення, то простежується зниження даного показника протягом 2007-2010 рр.

Таблиця 1

Основні показники розвитку регіонів України

Регіон	ВРП на душу населення у 2010, грн	Динаміка ВРП у 2007-2010, %	Зайнятість на малих підприємствах на 100 населення у 2010 р., працівників	Рівень безробіття у 2011, %	Валове нагромадження основного капіталу на душу населення у 2005-2011, грн
Автономна Республіка Крим	16507	-7,24%	10,38	6,6%	26643
Вінницька	14332	-8,42%	9,37	10,9%	15351
Волинська	13916	-14,46%	9,71	9,1%	15143
Дніпропетровська	34709	-2,56%	10,34	7,3%	28725
Донецька	28986	-16,37%	9,03	8,7%	24062
Житомирська	14616	0,58%	9,71	11,2%	14029
Закарпатська	12278	-13,06%	9,00	10,2%	12875
Запорізька	23657	-23,04%	10,68	7,9%	21810
Івано-Франківська	14814	-12,27%	9,36	9,3%	18514
Київська	26140	2,37%	12,29	7,2%	45254
Кіровоградська	15533	-5,85%	9,12	9,4%	18234
Луганська	19788	-15,76%	8,79	7,1%	19280
Львівська	16353	-11,13%	10,41	8,3%	21964
Миколаївська	20276	-2,73%	11,27	8,8%	21714
Одеська	22544	-2,85%	11,73	6,4%	25781
Полтавська	29652	-6,73%	10,44	9,9%	33294
Рівненська	13785	-15,17%	9,27	11,5%	15326
Сумська	15711	-11,29%	9,95	10,2%	13542
Тернопільська	11713	-8,18%	8,69	11,4%	11837
Харківська	23639	-11,12%	11,96	7,6%	23282
Херсонська	14346	3,44%	10,57	9,8%	14246
Хмельницька	13602	-12,43%	10,63	9,8%	16580
Черкаська	17325	-2,25%	10,17	10,0%	18434
Чернівецька	10939	-11,47%	9,78	9,6%	16444
Чернігівська	15406	-11,93%	9,76	11,9%	12968
м. Київ	70424	-13,60%	20,45	6,1%	77385
м. Севастополь	20455	-5,44%	15,68	6,9%	22858

Джерело: [4]

Щодо інших регіонів країни, то протягом аналізованого періоду позитивне зростання ВРП на душу населення продемонстрували тільки три області: Київська, Житомирська та Херсонська.

Так як Україна є аграрною країною, то доречним було б здійснити аналіз виробництва сільськогосподарської продукції протягом останнього часу. Так, виробництво продукції рослинництва у 2011-12 маркетинговому році становило:

- 8,5 млн т насіння соняшнику (23% світового виробництва, 1-ше місце у світі);
- 10,8 млн т коров'ячого молока (3% світового виробництва, 10-те місце у світі);
- 22 млн т пшениці (4% світового виробництва, 6-те місце у світі);
- 9 млн т ячменю (7% світового виробництва, 2-ге місце у світі);
- 21 млн т кукурудзи (3% світового виробництва, 5-те місце у світі);
- 0,55 млн т вівса (3% світового виробництва, 10-те місце у світі);
- 0,55 млн т жита (5% світового виробництва, 5-те місце у світі);
- 2,2 млн т сої (1% світового виробництва, 7-ме місце у світі)
- 1,5 млн т ріпаку (3% світового виробництва, 6-те місце у світі);
- 2,3 млн т цукру (2% загальносвітового виробництва);
- 1,05 млн т яблук (2% світового виробництва, 8-ме місце у світі);
- 320 тис. т винограду (2% світового виробництва, 8-ме місце у світі) [2].

Висновки. Підсумовуючи вищесказане можна відмітити, що Україна протягом останніх років демонструє позитивну динаміку щодо темпів економічного зростання. Так, протягом 2010 – 2011 років реальний ВВП зріс на 9,5%, подолавши більше половини від кризового падіння; дефіцит бюджету за підсумками 2011 року становив прогностичні 2,7% ВВП; рівень інфляції 4,6%.

Найкращим показником для України за усі роки існування рейтингу легкості ведення бізнесу (Doing Business) є показник 2012 року, Україна зайняла 137 місце і піднялася на 15 позицій з 152 місця.

Також Україна посіла 78-е місце в переліку країн з високим рівнем людського життя із 193 країн. Щодо рейтингу Глобального індексу конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index 2012-2013), який щорічно складається аналітичною групою Всесвітнього економічного форуму Україна зайняла 74-е місце з 144-х країн.

Отже, якщо основні показники розвитку країни будуть і в подальшому мати позитивну динаміку, то на нашу думку, Україна вже в недалекому майбутньому зможе заявити себе як країна з перспективною та стабільною економікою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна програма активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/control/publish/article/main>

2. Економіка України : Вікіпедія [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://hl.mailru.su/gcached?q=cache:уpecMXKu854J:http%3A//uk.wikipedia>

3. Индекс развития человеческого потенциала [Електронний ресурс]. Режим доступа : www.undp.org

4. Рейтинг економічного розвитку регіонів України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://real-economy.com.ua/publication/ratings/8006.html>

5. Украина поднялась в мировом рейтинге конкурентоспособности на 8 позиций [Електронний ресурс]. Режим доступа : <http://www.20khvylyn.com>